

Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen

---

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 23 mars 2017 att ge övriga utskott möjlighet att senast den 27 april yttra sig över regeringens skrivelse 2016/17:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2016 och eventuella motioner som kan komma att väckas med anledning av skrivelsen.

I skrivelsen redovisar regeringen sina åtgärder med anledning av de riksdagsskrivelser som överlämnats till regeringen. Redovisningen omfattar i huvudsak åtgärder under tiden 1 januari–31 december 2016.

Det har inte väckts några motioner med anledning av skrivelsen.

Näringsutskottet har gått igenom behandlingen av de skrivelser som överlämnats till regeringen med anledning av ärenden där utskottet har haft beredningsansvaret. I detta yttrande redovisar utskottet sina överväganden om behandlingen av de riksdagsskrivelser som gäller utskottets beredningsområde.

I yttrandet finns en avvikande mening (S, MP, V).

Utskottets överväganden

Skrivelsen

Inom näringsutskottets beredningsområde finns totalt 27 riksdagsskrivelser upptagna, varav 19 anges som slutbehandlade och resterande åtta som inte slutbehandlade. Totalt sett är sex av dessa riksdagsskrivelser tillkännagivanden, varav ett anges som inte slutbehandlat (om lokalisering och organisering av statliga myndigheter, rskr. 2015/16:201 punkt 2).

Vissa kompletterande uppgifter

Riksdagens tillkännagivande om förvaltningen av SJ AB

Hösten 2015 biföll riksdagen motion 2015/16:57 yrkande 5 och ställde sig bakom det som näringsutskottet anförde om förvaltningen av SJ AB (bet. 2015/16:NU4) och tillkännagav detta för regeringen. I sitt ställningstagande anförde näringsutskottet följande:

Utskottet anser att regeringen agerar ansvarslost och inkonsekvent när det gäller förvaltningen av SJ AB. SJ – ett bolag som ansvarar för vitala delar av den svenska infrastrukturens funktionsätt – står i dag inför stora investeringar för att klara såväl krav i närtid på punktlighet och tillförlitlighet som framtida satsningar på höghastighetstransporter. Vid bolagsstämman i SJ den 29 april 2015 beslutades om en aktieutdelning till staten om drygt 229 miljoner kronor, och vid den extra bolagsstämman den 25 september 2015 beslöt stämman att dela ut ytterligare 1,7 miljarder kronor. Under rådande förhållanden väljer alltså regeringen att göra vinstuttag ur SJ på sammanlagt nästan 2 miljarder kronor. Det är inte i linje med en ansvarsfull förvaltning.

Utskottet ser med stor oro på hur regeringen i stället tycks använda SJ som en regulator i finanspolitiken snarare än att se till bolagets och medborgarnas intressen. Det är ett agerande som även har fått berörda arbets- tagarorganisationer att reagera starkt.

Utskottet vill här framhålla de grundläggande principerna om att staten ska vara en aktiv, professionell och ansvarsfull ägare samt att förvaltningen av de statliga bolagen ska ske långsiktigt med värdeskapande som övergripande mål. Det är en grund som måste vara vägledande i förvaltningen av de statliga bolagen, och regeringen bör i högre grad än för närvarande förvalta SJ i enlighet med dessa principer. Inom ramen för SJ:s beslutade ekonomiska mål bör regeringen således agera på ett mer ansvarsfullt sätt. I likhet med vad som anförs i motion 2015/16:57 (C, M, FP, KD) bör därför riksdagen tillkännage för regeringen att den bör omvärdera sina prioriteringar i förhållande till SJ AB.

Därmed tillstyrks motionen i berörd del.

En avvikande uppfattning redovisades i en reservation (S, MP, V).

Regeringens redogörelse i budgetpropositionen för 2017 över tillkännagivandet om förvaltningen av SJ AB

Av skrivelsen framgår att regeringen i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 24 s. 86) återrapporterade sin syn på förvaltningen av SJ AB och angav att det aktuella tillkännagivandet därmed var slutligt behandlat. Regeringens bedömning är alltså att punkten är slutbehandlad.

I budgetpropositionen för 2017 anför regeringen följande med anledning av det aktuella tillkännagivandet:

Det förvaltningsmandat riksdagen gett regeringen innebär att regeringen aktivt ska förvalta statens tillgångar i form av aktierna i bolagen med statligt ägande så att dess långsiktiga värdeutveckling blir den bästa möjliga samt att, i förekommande fall, de särskilt beslutade samhällsuppdragen utförs väl.

Regeringens nuvarande förvaltningsmandat är att säkerställa att den långsiktiga värdeutvecklingen för SJ AB ska bli den bästa möjliga.

Regeringen utövar sin förvaltning av samtliga statligt ägda bolag enligt de grundläggande principerna för statens förvaltning av bolagen med statligt ägande. Det innebär att staten ska vara en aktiv, professionell och ansvarsfull ägare samt att förvaltningen av bolagen med statligt ägande ska generera god avkastning med ett balanserat risktagande.

Regeringen avser att fortsätta att förvalta samtliga bolag med statligt ägande enligt dessa principer. För en utförligare beskrivning av regeringens förvaltning av bolag med statligt ägande se regeringens skrivelse 2015/16:140 2016 års redogörelse för bolag med statligt ägande (skr. 2015/16:140).

Med detta anser regeringen att det aktuella tillkännagivandet är slutligt behandlat såvitt avser SJ AB.

Utskottets ställningstagande

Efter att ha gått igenom regeringens redovisning finner utskottet att det finns anledning att särskilt ta upp redovisningen av en av riksdagsskrivelsen: en riksdagsskrivelse med anledning av ett tillkännagivande om förvaltningen av SJ AB (rskr. 2015/16:43 punkt 7).

Utskottet vill dock, innan det kommenterar det enskilda tillkännagivandet om förvaltningen av SJ AB, framhålla att det delar regeringens bedömning vad gäller övriga tillkännagivanden på utskottets beredningsområde. Utskottet har vid tidigare års behandling av regeringens skrivelse om behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen vid flera tillfällen påmint om vikten av att regeringen gör ansträngningar för att undvika onödig tidsåtgång när det gäller att hörsamma riksdagens tillkännagivanden. Utskottet konstaterar att flera av de tillkännagivanden som utskottet tidigare påtalat dragit ut på tiden nu är tillgodosedda, t.ex. tillkännagivandet i betänkande 2008/09:NU11 om att regeringen bör utvärdera lagstiftningen för civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område. Utskottet välkomnar detta.

När det gäller tillkännagivandet om förvaltningen av SJ AB anser utskottet däremot att regeringens redogörelse i budgetpropositionen för 2017 inte motsvarar det som efterfrågas i riksdagens tillkännagivande och att det därmed

inte kan anses vara tillgodosett. Av tillkännagivandet framgår att regeringen inom ramen för SJ:s beslutade ekonomiska mål bör agera på ett mer ansvarsfullt sätt och att den bör omvärdera sina prioriteringar i förhållande till SJ AB. Som framgår av det föregående avsnittet innehåller regeringens redovisning i budgetpropositionen, utöver ett konstaterande av regeringens nuvarande förvaltningsmandat för bolaget, endast en allmän beskrivning av de grundläggande principerna för statens förvaltning av bolag med statlig ägande och ett uttalande att regeringen avser att fortsätta förvalta bolag med statligt ägande enligt dessa principer. I regeringens skrivelse 2016 års redogörelse för bolag med statligt ägande (skr. 2015/16:140), som regeringen hänvisar till i sin redogörelse, nämns inte riksdagens tillkännagivande, och där finns endast den sedvanliga redogörelsen för SJ AB i bilagan. Regeringen har således inte vidtagit några särskilda åtgärder med anledning av tillkännagivandet.

Utskottet har inget att invända mot de ekonomiska mål som har beslutats för SJ AB och vill även framhålla att det står bakom de grundläggande principerna om att staten ska vara en aktiv, professionell och ansvarsfull ägare samt att förvaltningen av de statliga bolagen ska ske långsiktigt med värdeskapande som övergripande mål.

Utskottet menar att tillkännagivandet måste ses i sitt sammanhang, dvs. mot bakgrund av att regeringen valde att göra ett vinstuttag ur SJ AB på sammanlagt nästan 2 miljarder kronor 2015, vilket enligt vad utskottet tidigare uttalat inte kan anses vara i linje med en ansvarsfull förvaltning. Utskottet noterar dessutom att det av bolagets helårsrapport för 2016 framgår att SJ AB planerar för investeringar på ca 9 miljarder kronor under den kommande femårsperioden – en uppgift som enligt utskottets mening väcker frågor om hur det kan påverka möjligheten att säkerställa en ansvarsfull förvaltning av bolaget.

Att då som regeringen gör endast hänvisa till befintliga mandat och principer menar utskottet inte är tillräckligt för att anse att tillkännagivandet är tillgodosett. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med en redogörelse för hur man har omvärderat sina prioriteringar i förhållande till SJ AB för att därmed agera på ett mer ansvarsfullt sätt i förvaltningen av bolaget inom ramen för befintliga ekonomiska mål.

Utskottet konstaterar att regeringen i enlighet med den konstitutionella praxis som vuxit fram bör tillgodose riksdagens tillkännagivande. Om regeringen inte skulle dela riksdagens mening bör regeringen redovisa skälen till detta. Utskottet förutsätter därför att regeringen, om den inte delar riksdagens uppfattning i den aktuella frågan, återkommer med en redogörelse för skälen till detta.

Stockholm den 20 april 2017

På näringsutskottets vägnar

Lars Hjälmered

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lars Hjälmered (M), Åsa Westlund (S), Hans Rothenberg (M), Josef Fransson (SD), Hanif Bali (M), Per-Arne Håkansson (S), Helena Lindahl (C), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Anna Wallén (S), Mattias Bäckström Johansson (SD), Birger Lahti (V), Penilla Gunther (KD), Hanna Westerén (S), Jasenko Omanovic (S), Jonas Eriksson (MP), Maria Weimer (L) och Linus Sköld (S).

Avvikande mening

Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen (S, MP, V)

Åsa Westlund (S), Per-Arne Håkansson (S), Anna Wallén (S), Birger Lahti (V), Hanna Westerén (S), Jasenko Omanovic (S), Jonas Eriksson (MP) och Linus Sköld (S) anför:

Vi vill inledningsvis framhålla att vi mot bakgrund av regeringens redovisade åtgärder delar regeringens bedömning att fem av sex tillkännagivanden får anses vara tillgodosedda. Vi kan därmed konstatera att det äldsta, och enligt vår mening enda, tillkännagivande på utskottets beredningsområde som inte kan anses vara slutbehandlat är från våren 2016. När den sittande regeringen tillträdde makten hösten 2014 fanns det fyra äldre tillkännagivanden på utskottets beredningsområde som inte var slutbehandlade. Under de år som följt har regeringen vidtagit åtgärder för att tillgodose dessa tillkännagivanden, och i och med de åtgärder som vidtogs under 2015 och 2016 är nu samtliga slutbehandlade. Utskottet har vid ett flertal tillfällen påmint om vikten av att regeringen gör ansträngningar för att undvika onödigt tidsåtgång när det gäller att hörsamma riksdagens tillkännagivanden, och vi vill därför särskilt understryka att det är mycket positivt att regeringen hanterat tillkännagivanden som härrör från riksdagsskrivelser långt tillbaka i tiden så att dessa har kunnat avslutas.

Vi kan vidare konstatera att det sedan regeringen tillträdde har tillkommit fyra tillkännagivanden på utskottets beredningsområde, och att tre av dessa enligt vår mening får anses vara tillgodosedda i och med de åtgärder som regeringen har vidtagit. Vi noterar även att regeringen vidtagit vissa åtgärder när det gäller tillkännagivandet om lokalisering av statliga myndigheter och att ärendet bereds vidare. Vi förutsätter att regeringen inom kort kommer att kunna återkomma till riksdagen med en redogörelse för vilka åtgärder regeringen har vidtagit med anledning av tillkännagivandet och hur regeringen tillämpar de principer som riksdagen sedan tidigare fastställt för att kunna tillgodose även detta tillkännagivande fullt ut.

När det gäller tillkännagivandet om förvaltningen av SJ AB anser vi att detta i och med regeringens redogörelse i budgetpropositionen för 2017 är tillgodosett. Som framgår i det föregående hänvisar regeringen även till skrivelsen 2016 års redogörelse för bolag med statligt ägande (skr. 2015/16:140), som innehåller en redovisning av hur förvaltningen av statens bolagsägande utvecklades under 2015 fram till och med den 1 maj 2016. Skrivelsen innehåller vidare en redogörelse för bolagens måluppfyllnad och efterlevnad av statens ägarpolicy.

Vi vill även påminna om att utskottet vid sin behandling av budgetpropositionen noterade regeringens redogörelse med anledning av det aktuella

tillkännagivandet och att regeringen i och med detta ansåg att tillkännagivandet var slutbehandlat. Vi kan konstatera att inget av de partier som står bakom utskottets ställningstagande i detta yttrande anförde några invändningar mot regeringens redogörelse eller bedömning av tillkännagivandet i samband med utskottets behandling av budgetpropositionen för 2017.

Vidare vill vi påminna om att SJ AB är ett bolag som i dag driver sin verksamhet på affärsmässiga grunder och att bolaget ska prestera i linje med de beslutade ekonomiska målen, mål som antogs på SJ:s årsstämma i april 2014 på förslag av den förra regeringen.

Vi noterar avslutningsvis att SJ AB i sin helårsrapport för 2016 anför att de uppnått ett historiskt starkt årsresultat och att omsättningen ökade till drygt 9,3 miljarder kronor och rörelseresultatet förbättrades med drygt 200 miljoner kronor. Det finns således inget som indikerar att förvaltningen av bolaget inte skulle ske på ett ansvarsfullt sätt.